

**EUROOPA LIIDU
NÕUKOGU**

**Brüssel, 14. veebruar 2008 (18.02)
(OR. en)**

**16616/1/07
REV 1**

CONCL 3

SAATEMÄRKUSED

Saatja: Eesistujariik

Saaja: Delegatsioonid

Teema: **EUROOPA ÜLEMKOGU BRÜSSELIS
14. DETSEMBER 2007**

EESISTUJARIIGI JÄRELDUSED

Delegatsioonidele edastatakse lisas Brüsselis 14. detsembril 2007 kokku tulnud Euroopa Ülemkogu eesistujariigi järelduste muudetud versioon.

1. Euroopa Ülemkogu kohtumisele eelnes Euroopa Parlamendi presidendi Hans-Gert Pötteringi ettekanne, millele järgnes arvamuste vahetamine.
2. Euroopa Ülemkogu pidas Euroopa Parlamendi presidendi juuresolekul ka arvamuste vahetuse ühenduse Business Europe presidendi Ernest-Antoine Seillière'i ja Euroopa Ametiühingute Konföderatsiooni (ETUC) asepeasekretäri Maria Helena Andréga.
3. Euroopa Ülemkogu tervitab 18. oktoobril 2007. aastal valitsustevahelisel konverentsil saavutatud kokkulepet ning sellele järgnevat Lissaboni lepingu allakirjutamist 13. detsembril, samuti põhiõiguste harta väljakuulutamist 12. detsembril 2007. aastal. Ülemkogu kutsub üles siseriiklikud ratifitseerimismenetlused kiirelt lõpule viima, et leping saaks jõustuda 1. jaanuaril 2009.
4. Euroopa Ülemkogu teeb vajaduse korral kokkuvõtteid vajalike ettevalmistustööde edenemisest, et tagada lepingu täielik toimimine alates selle jõustumisest. Ülemkogu rõhutab selle töö laiaulatuslikkust ja sellest tulenevat vajadust nii ühtse raamistiku kui kõrgeima tasandi poliitiliste suuniste järele. Tehniline töö algab Brüsselis jaanuaris tööprogrammi alusel, mis esitatakse Euroopa Ülemkogu järgmise eesistuja vastutusel.
5. Vastavalt valitsustevahelise konverentsi lõppaktile lisatud deklaratsioonile nr 5 saavutas Euroopa Ülemkogu poliitilise kokkuleppe otsuse eelnõu suhtes, millega määratakse kindlaks Euroopa Parlamendi koosseis; Euroopa Parlament andis sellele eelnõule, mida on muudetud lõppaktile lisatud deklaratsiooniga nr 4, poliitilise heakskiidu 11. oktoobril 2007. Sellest tulenevalt kohandatakse otsuse eelnõu klauslite 2 ja 3, mis algavad sõnadega „võttes arvesse”, sõnastust selliselt, et see kajastaks Lissaboni lepinguga muudetud EÜ asutamislepingu artikli 9 A lõike 2 sõnastust, ning artiklis 2 sisalduvas tabelis määratakse Itaaliat puudutavaks arvuks 73. Kõnealune otsus võetakse vastu võimalikult kiiresti pärast Lissaboni lepingu jõustumist Lissaboni lepinguga muudetud EÜ asutamislepingu artikli 9 A lõike 2 teises lõigus sätestatud menetluse kohaselt. Euroopa Ülemkogu kutsub liikmesriike üles võtma võimalikult kiiresti vastu vajalikud siseriiklikud meetmed, et otsuse jõustumisel oleks selle rakendamiseks vajalikud õigusaktid juba kehtestatud aegsasti enne Euroopa Parlamendi valimisi aastateks 2009–2014.

6. Lissaboni leping tagab liidule stabiilse ja püsiva institutsioonilise raamistiku. Lähimas tulevikus ei ole mingeid muutusi oodata, mistõttu liit saab täiel määral keskenduda ees seisvate konkreetsete väljakutsetega tegelemisele; selliste väljakutsete hulka kuuluvad ka üleilmastumine ja kliimamuutused, nagu rõhutati 19. oktoobril 2007. aastal Lissabonis toimunud riigipeade ja valitsusjuhtide mitteametlikul kohtumisel, tuginedes komisjoni teatisele „Euroopa huvi: edukas toimetulek üleilmastumise ajajärgul”. Sellega seoses võtab Euroopa Ülemkogu vastu deklaratsiooni üleilmastumise kohta (vt lisa).
7. Euroopa Ülemkogu võtab teadmiseks komisjoni teatise laienemisstrateegia kohta ja kiidab heaks üldasjade ja välissuhete nõukogu 10. detsembri järelused.

Aastaid 2020–2030 käsitlev analüüsi rühm

8. Euroopa Ülemkogu loob sõltumatu analüüsi rühma, et aidata liidul väljakutseid pikemas perspektiivis (2020–2030) tõhusamalt ennetada ja nendega tulemuslikumalt tegeleda. Rühmal palutakse määrata kindlaks peamised küsimused ja arengud, millega liidul tuleb tõenäoliselt silmitsi seista, ning analüüsida nendega tegelemise võimalusi, võttes oma tegevuse aluseks 25. märtsi 2007. aasta Berliini deklaratsioonis esitatud väljakutsed. See hõlmab muu hulgas Euroopa majandusedu ja sotsiaalse vastutuse mudeli tõhustamist ja ajakohastamist, ELi konkurentsivõime parandamist, õigusriiki, säästvat arengut kui Euroopa Liidu põhieesmärki, ülemaailmset stabiilsust, rännet, energiat ja kliimakaitset ning võitlust ülemaailmse turvatunde puudumise, rahvusvahelise kuritegevuse ja terrorismi vastu. Erilist tähelepanu tuleks pöörata sellele, mil moel jõuda paremini kodanikeni ja käsitleda nende ootusi ja vajadusi.
9. Rühma arutelud toimuvad Lissaboni lepingus sätestatud raamistiku raames. Seega ei aruta rühm institutsioonilisi küsimusi. Samuti ei hõlma rühma analüüs, võttes arvesse selle tulevikku suunatust, kehtivate poliitikate läbivaatamist ega liidu järgmise finantsraamistiku käsitlemist.

10. Analüüsi rühm peab oma töös arvesse võtma tõenäolisi arenguid Euroopas ja väljaspool Euroopat ning analüüsima eelkõige seda, mil moel tagada kõige paremini nii liidu kui laiema piirkonna stabiilsus ja õitseng pikemas perspektiivis.
11. Rühma esimeheks saab Felipe González Márquez, keda abistavad kaks aseesimeest Vaira Viķe-Freiberga ja Jorma Ollila. Rühma kuulub maksimaalselt üheksa liiget, kes valitakse kogu liidust pädevuse alusel. Esimeest ja aseesimehi kutsutakse üles esitama isikute nimekiri, mida Euroopa Ülemkogu arutab Prantsusmaa eesistumisperioodil.
12. Rühm viib läbi konsultatsioone, kui ta peab seda vajalikuks, ning vastutab oma töökorralduse eest.
13. Rühm esitab oma aruande 2010. aasta juuni Euroopa Ülemkogu kohtumiseks.

VABADUS, TURVALISUS JA ÕIGUS

14. Euroopa Ülemkogu tervitab Schengeni ala laienemist ja **piirikontrollide kaotamist** projektis SISone4ALL osalevate liikmesriikide ELi sisestel maa- ja merepiiridel alates 21. detsembrist 2007 ning õhupiiridel 30. märtsiks 2008, millega suurendatakse isikute tegelikku vaba liikumist.
15. Euroopa Ülemkogu tervitab **surmanuhtluse vastase Euroopa päeva** tähistamist iga aasta 10. oktoobril.
16. Liikmesriikide poliitikaid täiendava **tervikliku Euroopa rändepoliitika** edasiarendamine on endiselt peamiseks prioriteediks, et tegeleda väljakutsetega ja kasutada ära võimalused, mida ränne sellel uuel üleilmastumise ajajärgul pakub. Euroopa Ülemkogu toonitab seetõttu vajadust uuendatud poliitilise pühendumise järele ning võtab sellega seoses teadmiseks komisjoni teatise ühise sisserändepoliitika kohta. Ülemkogu ootab huviga komisjoni poolt 2008. aastal tehtavaid ettepanekuid.

17. Rändevoogude eduka juhtimise tagamiseks ja ebaseadusliku sisserändega võitlemiseks on jätkuvalt oluline teha koostööd kolmandate riikidega. Euroopa Ülemkogu tervitab edu, mida saavutatakse **rände suhtes võetud üldise lähenemisviisi** rakendamisel Aafrika ja Vahemere piirkonna riikidele, eelkõige tervitab ta ELi missioone Aafrika ja Vahemere piirkonna riikides, samuti edu, mida on saavutatud kõnealuse üldise lähenemisviisi kohaldamisel ida- ja kagupoolsetele naaberpiirkondadele. Ülemkogu ootab huviga teise rände- ja arenguteemalise Euroopa ja Aafrika ministrite konverentsi korraldamist 2008. aastal. Ülemkogu kiidab heaks nõukogu 10. detsembri 2007. aasta järelused, milles käsitletakse liikuvuse alaseid partnerlusi ja korduvrände võimalusi, ning tervitab sellega seoses otsust alustada dialoogi eesmärgiga käivitada Cabo Verde ja Moldova Vabariigiga liikuvuse alased katsepartnerlused. Komisjonil palutakse esitada eduaruanne hiljemalt 2008. aasta juunis. Hiljutine Euroopa – Vahemere piirkonna ministrite rändeteemaline kohtumine aitas veelgi arendada praktilist koostööd Vahemere piirkonna partneritega kõigis rändega seonduvates valdkondades. Euroopa Ülemkogu tervitab ühisstrateegia vastuvõtmist teisel ELi ja Aafrika tippkohtumisel; strateegias määratletakse ränne mõlema poole jaoks prioriteetse küsimusena, millele püütakse ühiseid lahendusi leida. Ühisstrateegia tegevuskava sisaldab rände-, liikuvuse- ja tööhõivepartnerlust ning mitmeid konkreetseid meetmeid, mida tuleb võtta järgmise kolme aasta jooksul.
18. Euroopa Ülemkogu kiidab heaks nõukogu 19. novembri 2007. aasta järelused rände- ja arengupoliitika sidususe kohta ning kutsub jätkama tööd selles vallas. Euroopa Ülemkogu rõhutab, et on tähtis jätkata dialoogi Ladina-Ameerika ja Kariibi mere piirkonna riikidega.

19. Ränne, tööhõive ning majanduskasvu ja töökohtade loomist käsitlev Lissaboni strateegia on omavahel tihedalt seotud. Euroopa Ülemkogu tunnistab, et rändel võib olla oluline mõju majanduse kasvupotentsiaalile ja tööhõive kasvule, tööturgudele, kohanemisvõimele, tootlikkusele, konkurentsivõimele ning riigi rahandusele, rõhutades samas, et rändega ei ole siiski võimalik asendada struktuurireforme. Oskustööjõu puudust ja tööturu nõudeid arvesse võttes tuleks kaaluda tõhusa sisserändepoliitika kehtestamist. Tööjõuränne peab toimuma täielikus kooskõlas ühenduse õigusaktidega, liikmesriikide pädevusega kõnealuses valdkonnas ning põhimõttega, mille kohaselt tuleks ühenduses eelistada ELi kodanikke. Tuletades meelde justiits- ja siseküsimuste ministrite 6. detsembri kohtumist tööhõive ja sotsiaalpoliitika valdkonna ministritega, kinnitab Euroopa Ülemkogu veel kord integratsiooni edendamise meetmete olulisust. Sama olulised on ka rändajate enda integreerumisalased jõupingutused.
20. Euroopa Ülemkogu kutsub nõukogu üles jätkama tööd hiljutiste komisjoni ettepanekutega, milles käsitletakse kolmandate riikide kodanike ELi lubamist kõrge kvalifikatsiooniga tööjõu tagamiseks ning millega kehtestatakse ühtne taotlusmenetlus ja ühised õigused liikmesriikides seaduslikult elavatele kolmandate riikide töötajatele.
21. Ebaseadusliku sisserände vastu võitlemine nõuab kooskõlastatud ja tõhusaid meetmeid, mis on suunatud deklareerimata töö ja ebaseadusliku töötamise vastu, eelkõige hoiatavate karistuste tõhusa täitmisele pööramise kaudu. Nõukogu ja Euroopa Parlamenti kutsutakse jõudma hiljemalt 2008. aasta lõpuks kokkuleppele ettepanekute suhtes, milles käsitletakse karistuste kehtestamist tööandjatele, kes võtavad tööle ebaseaduslikult riigis viibivaid kolmandate riikide kodanikke. Samuti tuleks jätkata tegevust deklareerimata tööd käsitleva komisjoni teatise põhjal.

22. Rändevoogude nõuetekohase juhtimise tagamiseks on samuti vaja jätkata tööd välispiiride integreeritud haldamise edasisel tugevdamisel ning sealhulgas liikmesriikidele avalduva konkreetse survega tegelemisel, austades samas täielikult kõiki rahvusvahelisi kohustusi. Seetõttu ootab Euroopa Ülemkogu huviga komisjoni 2008. aasta veebruaris esitatavaid teatiseid riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteemi sisseseadmise kohta välispiiridel, FRONTEXi edasiarendamise kohta ning Euroopa välispiiride seiresüsteemi kohta.
23. Euroopa Ülemkogu tervitab samuti edusamme, mida on tehtud liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmise ühiseid nõudeid ja korda käsitleva direktiivi ettepaneku osas. Ülemkogu toonitab, et tagasisaatmispoliitika valdkonnas on vaja leppida kokku ühised standardid, ning innustab nõukogu ja Euroopa Parlamenti jätkama oma jõupingutusi ettepaneku suhtes kiirele kokkuleppele jõudmiseks, võttes samal ajal arvesse iga liikmesriigi eriolukorda. Euroopa Ülemkogu kinnitab veel kord vajadust toimiva tagasivõtu- ja tagasisaatmispoliitika järele.
24. Euroopa Ülemkogu rõhutab vajadust saavutada edu tulevase Euroopa ühise varjupaigasüsteemi küsimuses, eesmärgiga viia see ellu 2010. aastaks. Sel eesmärgil palub Euroopa Ülemkogu komisjonil hinnata esimese etapi rakendamist ja esitada vajalikud algatused 2008. aastal.
25. Integratsioon on tervikliku Euroopa rändepoliitika keskne element. Euroopa Ülemkogu kutsub üles rände- ja integratsioonipoliitikaid paremini koordineerima. Seoses sellega, et 2008. aasta on kultuuridevahelise dialoogi aasta, kutsub Euroopa Ülemkogu komisjoni ja liikmesriike üles rõhutama seda, millised on rände pakutavad võimalused ning sellega kaasnevad hüved ja väljakutsed pluralistlikus Euroopas.

26. Euroopa Ülemkogu tervitab viisarežiimi lihtsustamise lepingute ja tagasivõttulepingute sõlmimist Euroopa Liidu ning nelja Lääne-Balkani riigi (Bosnia ja Hertsegoviina, endine Jugoslaavia Makedoonia Vabariik, Montenegro, Serbia), Ukraina ja Moldova Vabariigi vahel, samuti viisarežiimi lihtsustamise lepingu sõlmimist Albaaniaga, tuginedes ühises lähenemisviisis sätestatud menetlusele ja kaalutlustele. Viisarežiimi lihtsustamine peaks innustama nimetatud riike viima läbi asjakohaseid reforme ja tugevdama koostööd ELiga sellistes valdkondades nagu õigusrigi tugevdamine, võitlus organiseeritud kuritegevuse ja ebaseadusliku rändega ning dokumentide turvalisuse suurendamine biomeetria kasutuselevõtmisega.
27. **Politsei- ja õigusalase koostöö** tugevdamine on endiselt esmatähtis. Eurojusti ja Europol toimimist tuleb parandada; Europoliga seoses peab nõukogu saavutama kokkuleppe Europol asutamist käsitleva otsuse suhtes hiljemalt 2008. aasta juuni lõpuks ning hindama korrapäraselt rakenduskava hetkeseisu. Euroopa Ülemkogu tervitab samuti politsei- ja õigusalase koostöö raames töödeldavate isikuandmete kaitset käsitleva nõukogu raamotsuse suhtes võetud üldist lähenemisviisi. Kriminaalasjades tehtud kohtuotsuste vastastikuse tunnustamise kaudu tehtavat koostööd tuleks tugevdada.
28. Euroopa Ülemkogu kutsub tegema kiireid edusamme keskkonna kaitsmist kriminaalõiguse kaudu käsitleva direktiivi osas.
29. Hiljutine terroristlik tegevus Euroopas ning arvukad terrorirünnakud mujal maailmas näitavad veelgi tugevamalt, et Euroopa Liit ja selle liikmesriigid peavad olema jätkuvalt täielikult pühendunud **terrorismivastase võitluse strateegia** elluviimisele.

30. Euroopa Ülemkogu tervitab tähtsat tööd, mida on hiljuti tehtud nimetatud strateegia mitmes valdkonnas, näiteks relvade ja laskemoona alane julgeolek, sekkumise eriüksuste (ATLAS) vaheline koostöö, elutähtsate infrastruktuuride kaitse, bioloogilise, radioloogilise ja muu mittekonventsionaalse ohu vastu võitlemine ning ELi kriisidele reageerimise koordineerimise korra väljatöötamine. Euroopa Ülemkogu tervitab peasekretäri / kõrge esindaja otsust nimetada Gilles de Kerchove terrorismivastase võitluse koordinaatoriks. Ülemkogu tervitab terrorismivastase võitluse koordinaatori esitatud soovitusi terrorismivastase võitluse strateegia rakendamise täiendavaks tõhustamiseks ning kutsub nende soovitude alast tööd kiiresti edasi viima.
31. Euroopa Ülemkogu tervitab radikaliseerumise ja terroristide värbamise vastase Euroopa Liidu strateegia raames hiljuti tehtud tööd, eelkõige noorte radikaliseerumise ja Interneti rolli valdkonnas. Ülemkogu kutsub seda veelgi tugevdama, eriti ELi valdkondlike programmide ja instrumentide abil nii liidusiseselt kui ka koostöös kolmandate riikidega. Sellega seoses märgib ülemkogu komisjoni kavatsust esitada 2008. aastal teatis vägivaldse radikaliseerumise vastu võitlemise parimate tavade kohta.
32. Euroopa Ülemkogu tervitab otsuse vastuvõtmist, millega kehtestatakse ühenduse **kodanikukaitse mehhanism** (uuesti sõnastatud), ning kutsub nõukogu ja komisjoni üles seda vahendit koos kodanikukaitse rahastamisvahendiga maksimaalselt ära kasutama, et tulevikus suurõnnetustega toimetulemiseks valmis olla. Sellega seoses ootab Euroopa Ülemkogu huviga komisjoni peatset ettepanekut Euroopa Liidu katastroofidele reageerimise suutlikkuse suurendamise kohta.
33. Euroopa Ülemkogu kinnitab veel kord vajadust parandada **õiguskaitse kättesaadavust** Euroopa Liidus lihtsustatud ning tõhusama ja kättesaadavama menetluse abil, tervitab e-õiguskeskonna valdkonnas saavutatut ning kutsub üles tööd jätkama.

34. Euroopa Ülemkogu tervitab poliitilise kokkuleppe saavutamist direktiivi suhtes, mis käsitleb vahendusmenetluse teatavaid aspekte tsiviil- ja kaubandusajades, mis annab kodanike ja ettevõtete käsutusse alternatiivse vaidluste lahendamise mehhanismi, mis võimaldab neil oma piiriüleseid vaidlusi tõhusalt lahendada, ja määruse suhtes, mis käsitleb lepinguliste kohustuste suhtes kohaldatavat õigust (Rooma I), mis on Euroopa õigusruumi olulised elemendid.
35. Nõukogu kutsutakse leidma lahendusi abieluasjades kohaldatavat kohtualluvust ja õigust (Rooma III) käsitleva määruse osas. Nõukogu kutsutakse samuti üles jõudma kokkuleppele ülalpidamiskohustust käsitleva määruse üle, võttes arvesse hiljutist kokkulepet, mis saavutati lapse elatise ja pere ülalpidamiseks makstava muu elatise rahvusvahelise sissenõudmise Haagi konventsiooni osas. Euroopa Ülemkogu tervitab kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist tsiviil- ja kaubandusajades käsitleva uue Lugano konventsiooni allakirjutamist ning kutsub seda kiirelt ratifitseerima.
36. Euroopa Ülemkogu tuletab meelde nõukogu 8.–9. novembri 2007. aasta järeldusi **küberkuritegevuse** vastu võitlemise kohta ning toonitab, et on vaja astuda täiendavaid samme sellekohase ühtse ELi poliitika vastuvõtmiseks.
37. Euroopa Ülemkogu tervitab nõukogus ja komisjonis seoses **lastekaitsega** tehtavat tööd.

MAJANDUS-, SOTSIAAL- JA KESKKONNAKÜSIMUSED

38. Euroopa Ülemkogu tervitab komisjoni esitatud strateegilist aruannet, milles antakse hinnang **majanduskasvu ja töökohtade loomist käsitleva** uuendatud **Lissaboni strateegia** rakendamisele ning tehakse ettepanekuid järgmiseks kolmeaastaseks tsükliks; ettepanekud hõlmavad muu hulgas uusi koondsuuniseid, iga liikmesriigi eripära arvestavaid soovitusi ja ühenduse uut Lissaboni programmi. Euroopa Ülemkogu kutsub tööd tempokalt jätkama, et käivitada järgmine tsükkel oma 2008. aasta märtsi kohtumisel. Euroopa Ülemkogu rõhutab ühenduse uue Lissaboni programmi tähtsust partnerlusel põhineva lähenemisviisi jaoks. See programm peab andma lisandväärtust ühenduse tasandil, et parandada reformide sidusust ja maksimeerida nende positiivset edasikanduvat mõju.
39. Lissaboni strateegia annab tulemusi. Euroopa Ülemkogu poolt 2006. aasta kevadel kindlaks määratud neli prioriteetset reformivaldkonda on endiselt samad: teadmised ja innovatsioon, majanduskeskkond, tööhõive ning energeetika ja kliimamuutused. Seega, kuigi pidevalt muutuvad probleemid vajavad lahendamist, ei ole koondsuuniseid vaja põhjalikult muuta. Lissaboni strateegia uue tsükli raames tuleks pöhirõhk asetada reformide rakendamisele ja tulemuste saavutamisele. Nõukogu tasandil läbi viidud esialgse arutelu tulemusel on juba kindlaks tehtud vajadus asjakohaste meetmete järele sellistes valdkondades nagu Euroopa teadusruum, innovaatilised mehhanismid, VKEd, ühtne turg, konkurents, avaliku halduse ajakohastamine, haridus ja oskuste arendamine, kaitstud paindlikkus (*flexicurity*), meetmed tööturul osalemise stimuleerimiseks, sotsiaalne kaasamine, territoriaalne ühtekuuluvus, energeetika, kliimamuutused, sotsiaalse mõõtmise nähtavus, jätkusuutlikkus ning riigi rahanduse kvaliteet. Need meetmed peaks hõlmama riikliku ja ühenduse tasandi ning väliseid tegevusi.
40. Samuti tuleks suurendada piirkondlikku tasandi tähtsust majanduskasvu ja töökohtade loomise eesmärkide saavutamisel, nagu seda tunnustatakse ühtekuuluvuspoliitika uue põlvkonna programmides aastateks 2007–2013. Lissaboni strateegiaga ettenähtud vahendite kogumit tuleks täielikult ära kasutada, tugevdades olemasolevat horisontaalset koordineerimist, arendades vajadustest lähtuvat suhtlemist ja kaasates kõik asjaomased sidusrühmad.

41. **Teadmiste** kolmnurga (haridus-teadusuuringud-innovatsioon) edendamine on keskse tähtsusega Euroopa tuleviku kindlustamiseks ja teadmistel põhineva majanduse arendamiseks. Seetõttu tervitab Euroopa Ülemkogu Euroopa Innovatsiooni ja Tehnoloogia Instituudi asutamist ja esimeste ühiste tehnoloogiaalgatuste loomist strateegilistes valdkondades tegutsevate innovatiivsete avaliku ja erasektori partnerlustena. Euroopa Ülemkogu kutsub liikmesriike üles osalema aktiivsemalt üleeuroopaliste teadustöö infrastruktuuride rakendamises.
42. Euroopas on vaja suurendada teaduse ja tehnoloogia valdkonna inimressursse ning tõsta Euroopa atraktiivsust kõrge kvalifikatsiooniga teadlaste jaoks: seetõttu kiidab Euroopa Ülemkogu heaks nõukogu poolt 2007. aasta novembris kokku lepitud järelused teaduse ja tehnoloogia tuleviku kohta Euroopas, samuti ülikoolide moderniseerimise kohta. Tuletades meelde 2006. aastal vastu võetud laiapõhjalist innovatsioonistrateegiat, rõhutab Euroopa Ülemkogu komisjoni poolt seoses riigihangete ja teenuste innovaativsusega tehtud algatuste tähtsust ning palub komisjonil neid täiendada ülejäänud kavandatavate algatustega. Rohkemate ja paremate töökohtade loomiseks, arvestades ka selle sotsiaalset mõõdet, on eriti tähtis **elukestva õppe** võimaldamine kõigile kodanikele. Seetõttu peaksid liikmesriigid ja komisjon seadma prioriteediks hariduse ja koolituse alase tööprogrammi ning samuti „uute kutseoskuste ja uute töökohtade” algatuse ja Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku rakendamise ning edendama suuremat liikuvust.
43. Euroopa Ülemkogu kinnitab nõukogu terviklikku otsust Euroopa satelliitnavigatsiooniprogrammide **EGNOS ja Galileo** rahastamis-, juhtimis- ja hankepoliitika kohta. Selle ELi jaoks olulise projektiga luuakse 2013. aastaks satelliitnavigatsiooni infrastruktuur, mis parandab majanduse tõhusust, loob kõrgelt kvalifitseeritud töökohti ja uusi võimalusi uudseteks teenusteks ja rakendusteks kogu ELis.
44. Euroopa Ülemkogu kiidab heaks Euroopa **kultuurivaldkonna tegevuskava**, mis on oluline samm Euroopa Liidu tegevuse sidususe ja nähtavuse suurendamiseks selles valdkonnas, maksimeerides seejuures kultuuri- ja loomemajanduse potentsiaali, eelkõige VKEde osas, aidates seega kaasa Lissaboni tegevuskava eesmärkide saavutamisele.

45. **Ühtne turg** on olnud vaieldamatult edukas ja see on jätkuvalt majanduskasvu ja jõukuse eeltingimus Euroopa Liidus. Tuletades meelde konkurentsivõime nõukogu 22.-23. novembri 2007. aasta järeldusi, rõhutab Euroopa Ülemkogu, et terviklikku lähenemisviisi Euroopa konkurentsivõimele tuleks soodustada säästva tööstuspoliitika abil, mis on seotud innovatsiooni ja oskuste arendamisega, arendades samal ajal konkurentsivõime välist mõõdet, et luua võrdsed konkurentsitingimused. Rohkem on vaja ära teha, et vabastada laienenud liidu kogu potentsiaal, tegeledes muu hulgas allesjäänud takistustega ja võimaldades tarbijatel ja VKEdel täielikult ära kasutada kõik võimalused, mida ühtne turg pakub. Euroopa konkurentsivõime edendamiseks globaliseerivas maailmas peab ka ühtne turg muutuma rohkem väljapoole suunatuks. Euroopa Ülemkogu tervitab hiljuti komisjoni poolt esitatud ühtse turu aruannet, millega kaasnes teatis üldhuviteenuste, sealhulgas üldist huvi pakkuvate sotsiaalteenuste kohta, ja kutsub nõukogu üles analüüsima aruandes esitatud algatusi, et ülemkogu saaks 2008. aasta kevadel toimuval kohtumisel võtta vastu järelused edasise tegevuse prioriteetide kohta.
46. Euroopa Ülemkogu rõhutab **turismi** äärmiselt olulist rolli majanduskasvu soodustamisel ja töökohtade loomisel ELis ning kutsub komisjoni, liikmesriike, vastava valdkonna esindajaid ja teisi sidusrühmi üles ühendama jõud hiljuti vastu võetud säästva ja konkurentsivõimelise Euroopa turismi alase tegevuskava õigeaegseks rakendamiseks.

47. Jätakuvalt tuleb parandada **ettevõtluse**, eelkõige **VKEde** raamtingimusi. Euroopa Ülemkogu tervitab komisjoni kavatsust esitada 2008. aastal teatis niinimetatud Euroopa väikeettevõtete seaduse kohta eesmärgiga vabastada VKEde kogu potentsiaal. Seoses **parema õigusloome** tegevuskavaga tervitab Euroopa Ülemkogu edusamme ühise eesmärgi saavutamisel vähendada 2012. aastaks ELi õigusaktidest tulenevat halduskoormust 25% võrra ning innustab liikmesriike, kes seda veel teinud ei ole, seadma endale 2008. aastaks ambitsioonikuselt võrreldavad riiklikud eesmärgid, võttes arvesse erinevaid lähteotsitsioone ja traditsioone ning ettevõtmise suurt tähtsust VKEde jaoks. **Avaliku halduse** moderniseerimine on riigi rahanduse tõhususe ja tulemuslikkuse parandamisel määrava tähtsusega. Reforme selles valdkonnas tuleks seetõttu korrapäraselt analüüsida ja tuleks vahetada teavet parimate tavade kohta, eelkõige Lissaboni riiklike reformikavade kontekstis. Sellega seoses tuleks uurida e-valitsuse algatuste potentsiaali kooskõlas ministrite deklaratsioonis (Lissabon, september 2007) esitatud nelja poliitikavaldkonnaga.
48. Arvestades hiljutisi arenguid **finantsturgudel**, rõhutab Euroopa Ülemkogu, et Euroopa Liidu makromajanduslikud põhimõtted on tugevad ja oodatakse majanduskasvu püsimist. On oluline jätkuvalt jälgida finantsturge ja majandust, kuna säilib ebakindlus. Euroopa Ülemkogu rõhutab 9. oktoobril 2007. aastal nõukogu poolt vastu võetud tööprogrammis kindlaks määratud teemade tähtsust; nende eesmärk on koos ELi rahvusvaheliste partneritega parandada läbipaistvust investorite, turgude ja seadusandjate jaoks, parandada hindamisreegleid, usaldatavusnormatiivide raamistikku, riskijuhtimist ja järelevalvet finantssektoris ning samuti vaadata läbi turgude toimimine, sealhulgas krediidireitingu agentuuride roll selles. Euroopa Ülemkogu tervitab ELi finantsstabiilsuse tagamise korra tugevdamiseks tehtud olulisi samme ja innustab tungivalt teostama asjakohast järelevalvet nende täitmise üle. Ülemkogu naaseb nende küsimuste juurde oma 2008. aasta kevadisel kohtumisel, võttes aluseks eduaruande.

49. **Tööhõive ja sotsiaalpoliitika valdkonnas** kiidab Euroopa Ülemkogu heaks nõukogus 5.-6. detsembril 2007. aastal kaitstud paindlikkuse ühiste põhimõtete suhtes saavutatud kokkuleppe ja palub liikmesriikidel neid põhimõtteid kaitstud paindlikkuse alaste riiklike poliitikate väljatöötamisel ja rakendamisel järgida. Euroopa Ülemkogu tervitab Euroopa tööturu osapoolte ühist analüüsi tööturgude kohta ja rõhutab nende olulist rolli kaitstud paindlikkuse poliitikate kujundamisel, rakendamisel ja järelevalvel. Euroopa Ülemkogu tervitab samuti käimasolevaid sotsiaalse tegelikkuse hindamise alaseid konsultatsioone, millega rajatakse teed uuendatud ja kaasaegse Euroopa sotsiaalmeetmete kava jaoks. Töö suhtes tuleks välja töötada elutsükli põhinev lähenemisviis, soodustades aktiivset vananemist ja pensionisüsteemide moderniseerimist, et tagada finantsiline, majanduslik ja sotsiaalne jätkusuutlikkus, parandades noortepakti ja soolise võrdõiguslikkuse pakti toimimist, sealhulgas tõhusat järelevalvet ja süvalaiendamist, ning kasutades samuti ära Euroopa Pereliidu algatuse pakutavad võimalused. Euroopa Ülemkogu tervitab hiljutisi arenguid seoses struktureeritud dialoogiga ja noorte osalemisega Euroopa tasandi otsustusprotsessis.
50. Aktiivse **kaasamise** alastes poliitikates tuleks ühendada tööturgudele integreerimine, töötajate liikuvus, aktiivseteks tööotsinguteks motiveerimine, piisav sissetulekutoetus ning kvaliteetsed, kättesaadavad ja tõhusad sotsiaalteenused. Lisaks kinnitab Euroopa Ülemkogu veel kord oma pühendumust inimväärse töö tagamise tegevuskavale kui üldisele vahendile tööhõive ja paremate töönormide edendamiseks ning arengu soodustamiseks. Euroopa Ülemkogu tervitab Euroopa aasta „**Võrdsed võimalused kõigile**” tulemusi ja kutsub liikmesriike üles tugevdama jõupingutusi, et tööturul ja väljaspool seda hoida ära diskrimineerimine ning selle vastu võidelda. Sellega seoses kutsub Euroopa Ülemkogu, teadvustades romide väga erilist olukorda kogu liidus, liikmesriike ja liitu üles kasutama kõiki vahendeid nende kaasamise parandamiseks. Sel eesmärgil kutsub Euroopa Ülemkogu komisjoni üles olemasolevad poliitikaid ja vahendeid läbi vaatama ja esitama nõukogule aruanne tehtud edusammude kohta enne 2008. aasta juuni lõppu.

51. Seoses **energeetika ja kliimamuutustega** kordab Euroopa Ülemkogu, kui oluline on kooskõlas ülemkogu 2007. aasta märtsi järeldestega rakendada eelmisel kevadel heaks kiidetud ulatusliku 2007.–2009. aasta tegevuskava kõike aspekte, et edendada **Euroopa energiapoliitika** kolme eesmärgi: varustuskindlus, konkurentsivõime ja kliimamuutused.
52. Seetõttu ülemkogu:
- tervitab komisjoni teatist „Energiatehnoloogia strateegiline plaan” (SET-plaan) ja energiatehnoloogiate tulevikku käsitlevat dokumenti; tuleks jätkata tööd, et tagada vähe süsinikdioksiidi eraldavate tehnoloogiate alase innovatsiooniga seotud rahvusvahelise koostöö jaoks raamistik, mis kiirendab tehnoloogilist arengut, sealhulgas strateegilist planeerimist, tõhusamat rakendamist, ressursside suurendamist ja jõulisemat lähenemisviisi;
 - märgib edusamme, mida on tehtud gaasi ja elektrienergia siseturu kolmanda paketi üle peetavates aruteludes, mida tuleb kiiresti edasi viia, et saavutada 2008. aasta jooksul aegsasti kokkulepe;
 - ootab seoses taastuvenergia ja kliimamuutuste alaste õigusaktidega huviga komisjoni teist seadusandlike ettepanekute paketti, mis kava kohaselt esitatakse 2008. aasta jaanuaris, ning rõhutab nende ettepanekute suhtes õigeaegse kokkuleppe saavutamise olulisust.
53. Euroopa Ülemkogu toonitab vajadust tagada ELi poliitikate sidusus, sealhulgas säästva transpordisüsteemi edendamise, nagu on sätestatud ülemkogu 2007. aasta juuni järeldestes.

54. **ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste Bali konverentsil** tuleks arvesse võtta pakilist vajadust üldiste meetmete järele, nagu on kindlaks tehtud valitsustevahelise kliimamuutuste rühma neljandas hindamisaruandes, ja konverentsil tuleks leppida kokku läbirääkimiste alustamises, et saavutada 2009. aastaks üldine, ulatuslik ja tõhus kokkulepe 2012. aasta järgseks perioodiks. Sellega seoses tuletab Euroopa Ülemkogu meelde nõukogu 30. oktoobri 2007. aasta järeldusi, milles sätestatakse üksikasjalikult eesmärgid ja elemendid, mis liidu arvates peaksid olema sõlmitava kokkuleppe osaks ja millest tuleks läbirääkimiste protsessis juhinduda.
55. Euroopa Ülemkogu tuletab samuti meelde nõukogu 19.–20. novembri järeldusi ülemaailmse kliimamuutuste liidu loomise kohta ELi ja arengumaade vahel, mis loob aluse dialoogiks ja koostööks kliimamuutustega kohanemise valdkonnas ning edendab suurõnnetuste ohu vähendamist ja kliimamuutustega tegelemise integreerimist vaesuse vähendamise meetmetesse kõige haavatavamates riikides.
56. Euroopa Liidu üheks peaesmärgiks on **säästev areng**. Euroopa Ülemkogu tervitab komisjoni esimest eduaruannet uuendatud ELi säästva arengu strateegia kohta. Ülemkogu nõustub, et strateegia seitsme põhilise väljakutsega seotud eesmärgid ja prioriteedid jäävad täielikult kehtima ning peamist tähelepanu tuleks seetõttu pöörata tõhusale rakendamisele kõikidel tasanditel. Uuendatud ELi säästva arengu strateegia ja liikmesriikide vastavate strateegiate vahel tuleb samuti luua tihedam side. Täielikult tuleb ära kasutada ja tugevdada säästva arengu strateegia juhtimisstruktuuri ja vahendeid, eelkõige seoses edusammude jälgimise ja parima tava jagamisega. ELi terviklik kliima- ja energiapoliitika ning terviklik lähenemisviis loodusvarade säästvale kasutamisele, bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemi teenuste kaitsmisele ning säästvale tootmisele ja tarbimisele on olulise tähtsusega nii säästva arengu strateegia kui Lissaboni strateegia eesmärkide saavutamisel. EL peab jätkama tööd säästvama transpordi ja keskkonnasõbralikemate transpordiliikide kasutusele võtmiseks. Komisjonil palutakse esitada 2009. aasta juunis koos säästva arengu strateegia järgmise eduaruandega teekaart, milles sätestatakse ülejäänud, esmajärjekorras rakendatavad meetmed.

57. Euroopa Ülemkogu tervitab nõukogu järeldusi **veepuuduse ja põua** kohta ning palub komisjonil esitada 2008. aastal aruanne, mille põhjal arenev ELi strateegia läbi vaadata ning seda kuni aastani 2012 edasi arendada, võttes arvesse rahvusvahelist mõõdet. Euroopa Ülemkogu tunnistab samuti vajadust tugevdada Euroopa tasandil seoseid ettevõtluse ja bioloogilise mitmekesisuse vahel, tervitades ettevõtluse ja bioloogilise mitmekesisuse alast ELi algatust ja komisjoni võetud kohustust anda tehnilist toetust.
58. Euroopa Ülemkogu tervitab komisjoni teatist Euroopa Liidu **integreeritud merenduspoliitika** kohta ja esitatud tegevuskava, milles sätestatakse esimesed konkreetsed sammud merenduspoliitika alastes küsimuste suhtes integreeritud lähenemisviisi väljatöötamiseks. Laialdane osavõtt eelnenud avalikust arutelust ja Lissaboni ministrite konverentsil toimunud põhjalik mõttevahetus näitasid sidusrühmade huvi sellise poliitika väljatöötamise vastu. Tulevane integreeritud merenduspoliitika peaks tagama valdkondlike poliitikate vahelise koostoime ja ühtsuse, andma lisaväärtust ning austama täielikult subsidiaarsuse põhimõtet. Merenduspoliitika tuleks lisaks välja töötada vahendina, mis aitab lahendada Euroopa säästva arengu ja konkurentsivõimega seotud sõlmprobleemid. Eelkõige tuleks selles arvesse võtta liikmesriikide ja konkreetsete meresõidupiirkondade eripära, mis nõuab suuremat koostööd muu hulgas saarte, saarestike ja äärepoolseimate piirkondadega, ning rahvusvahelist mõõdet. Euroopa Ülemkogu tervitab kokkulepet merestrateegia raamdirektiivi kui kõnealuse poliitika keskkonnasamba suhtes. Euroopa Ülemkogu palub komisjonil esitada tegevuskavas sätestatud algatused ja ettepanekud ning kutsub tulevasi eesistujariike üles tegema tööd liidu integreeritud merenduspoliitika loomiseks. Komisjonil palutakse esitada Euroopa Ülemkogule aruanne edusammude kohta 2009. aasta lõpus.
59. Ilma et see piiraks integreeritud merenduspoliitika kohaldamist, palub Euroopa Ülemkogu komisjonil esitada ELi strateegia **Läänemere** piirkonna kohta hiljemalt 2009. aasta juuniks. Kõnealune strateegia peaks muu hulgas aitama lahendada Läänemerega seotud pakilisi keskkonnavalaseid sõlmprobleeme. Läänemere piirkonnas tehtava koostöö välisaspektide aluseks on põhjamõõtmelise raamistik.

60. Euroopa Ülemkogu tervitab komisjoni aruannet **äärepoolseimate piirkondade** 2004. aasta strateegia kohta, milles tuuakse välja selle positiivsed tulemused ja esitatakse tulevikuväljavaated ühenduse tegevusteks nendes piirkondades. Euroopa Ülemkogu ootab huviga alustatud avalike arutelude tulemusi ja palub komisjonil hiljemalt 2008. aasta oktoobris esitada asjakohased ettepanekud.
61. Euroopa Ülemkogu tervitab neljandat **ühtekuuluvusaruannet** ja rõhutab selle väga olulise poliitika tuleviku üle peetava arutelu tähtsust, millega alustati septembris ühtekuuluvusfoorumil ja mida jätkati novembris ministrite mitteametlikul regionaalpoliitikaalasel kohtumisel.

VÄLISSUHTED

62. Euroopa Ülemkogu rõhutab, et üha globaliseeruvamas maailmas on oluline süvendada Euroopa Liidu ja tema partnerite vahelisi suhteid. Brasiilia, Venemaa, Ukraina, Hiina, India, ASEANi ja Aafrikaga käesoleval poolaastal peetud tippkohtumised aitasid tugevdada ELi suhteid nimetatud partneritega ja kinnistada ühiseid seisukohti globaalsete väljakutsega tegelemisel.
63. Juulis **Brasiiliaga** peetud tippkohtumine pani aluse strateegilisele partnerlusele, mille eesmärk on arendada kahepoolseid suhteid ja tugevdada poliitilist dialoogi ülemaailmsetes ja piirkondlikes küsimustes ning mitmetes ühist huvi pakkuvates valdkondades tehtavat koostööd.

64. Euroopa Ülemkogu tervitab 8.–9. detsembril Lissabonis toimunud teist **ELi ja Aafrika tippkohtumist**. Tippkohtumisel väljendati mõlema poole otsustavust jõuda omavahelistes suhetes uuele tasandile. Sel eesmärgil võeti vastu Aafrika ja ELi ühisstrateegia ja tegevuskava, mille eesmärk on tagada, et uued poliitilised ja arengualased ambitsioonid annaksid konkreetseid tulemusi. Tippkohtumisel lepiti kokku luua kaheksa partnerlust, mis käsitlevad rahu ja julgeolekut; demokraatlikku valitsemistava ja inimõigusi; kaubandust ja piirkondlikku integratsiooni; aastatuhande arengueesmärke; energeetikat; kliimamuutusi; rännet, liikuvust ja tööhõivet ning teadust, infoühiskonda ja kosmost. Kõnealused partnerlused võimaldavad ühiselt lahendada vastastikust huvi pakkuvaid, sealhulgas globaalse iseloomuga küsimusi ja aidata ELil paremini edendada Aafrika arengut. Euroopa Ülemkogu tunnistab, et konkreetsete ja käegakatsutavate tulemuste saavutamiseks järgmise kolme aasta jooksul on vaja kõigi asjaomaste poolte täiendavaid ja ühendatud jõupingutusi.
65. **Kosovo** küsimuses võttis Euroopa Ülemkogu teadmiseks kolmiku protsessi lõpuleviimise 10. detsembril ning kontaktrühma poolt ÜRO peasekretärile esitatud lõpparuande. Ülemkogu avaldas kolmikule tänu väsimatute jõupingutuste eest kõigi võimaluste uurimisel tagamaks Kosovo staatust käsitleva kokkuleppe saavutamine läbirääkimiste teel. Ülemkogu tänas eelkõige kolmikus ELi esindavat suursaadikut Wolfgang Ischingeri tema jõupingutuste eest.
66. Euroopa Ülemkogu rõhutas, et kolmiku poolt hõlbustatud pooltevahelises läbirääkimisprotsessis Kosovo tulevase staatuse üle on ära kasutatud kõik võimalused. Sellega seoses avaldas Euroopa Ülemkogu sügavat kahetsust, et pooled ei suutnud jõuda vastastikku aktsepteeritava kokkuleppeni, hoolimata kolmiku ulatuslikest ja heas usus tehtud jõupingutustest, mida ELi liikmesriigid täielikult toetasid.
67. Euroopa Ülemkogu tervitas asjaolu, et mõlemad pooled on kolmiku protsessi jooksul korduvalt kohustunud hoiduma igasugustest tegevustest ja avaldustest, mis võiks ohustada julgeolekut, ning vältima vägivalda. Selline pühendumine rahule, mis on oluline ka piirkondliku stabiilsuse seisukohast, peab jätkuma.

68. Euroopa Ülemkogu nõustus ÜRO peasekretäriaga, et Kosovo *status quo* ei ole jätkusuutlik, ning rõhutas sellega seoses vajadust jätkata Kosovo staatuse küsimusele lahenduse leidmist, mis on piirkondliku stabiilsuse seisukohast ülitähtis. Staatuse küsimuse lahendamine peaks tagama demokraatliku ja mitmerahvuselise Kosovo, mis on pühendunud õigusriigi põhimõttele ning samuti vähemuste ja kultuurilis-usulise pärandi kaitsmisele.
69. Euroopa Ülemkogu rõhutas oma veendumust, et Kosovo staatuse küsimuse lahendamine kujutab endast *sui generis* juhtumit, mis ei loo pretsedenti.
70. Euroopa Ülemkogu võttis teadmiseks, et ÜRO Julgeolekunõukogu tegeleb selle küsimusega detsembris. Euroopa Ülemkogu rõhutas, et EL on valmis täitma peamist rolli piirkonna stabiilsuse tugevdamisel ning Kosovo tulevast staatust määrava lahenduse rakendamisel. Ülemkogu väljendas ELi valmisolekut abistada Kosovot teel jätkusuutliku stabiilsuse poole, muu hulgas EJKP missiooni abil ning toetades rahvusvahelist tsiviilbürood, mis on osaks rahvusvahelisest kohalolekust. Üldasjade ja välissuhete nõukogu kutsutakse üles kehtestama missiooni läbiviimise kord ja määrama kindlaks selle käivitamise aeg. Peasekretäril / kõrgel esindajal palutakse teha ettevalmistusi missiooniks, pidades läbirääkimisi vastutavate ametivõimudega Kosovos ja ÜROga. EL on samuti valmis selge Euroopa perspektiivi kaudu aitama kaasa majanduslikule ja poliitilisele arengule, järgides piirkonna Euroopa perspektiivi.
71. Euroopa Ülemkogu kinnitas taas, et Lääne-Balkani riikide tulevik on kuuluda Euroopa Liitu. Ülemkogu oli seisukohal, et piirkonna stabiilsuse seisukohast on tähtis, et Serbia oleks täielikult Euroopa riikide perre integreeritud ning stabiilne ja jõukas. Sellega seoses innustas ülemkogu Serbiat täitma vajalikud tingimused stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu kiireks allkirjastamiseks ning, pidades silmas Serbia märkimisväärset haldussuutlikkust ja tuletades meelde 2006. aasta detsembri Euroopa Ülemkogu järeldusi, kinnitas oma veendumust, et liikumist ELi, sealhulgas kandidaatriigi staatuse suunas saab kiirendada.

72. Euroopa Ülemkogu kinnitab veel kord, et **Euroopa naabruspoliitika** on ELi välistegevuse peamine prioriteet. Tuletades meelde oma 2007. aasta juuni järeldusi ja pidades silmas Euroopa naabruspoliitika olemust ühtse ja sidusa poliitikaraamistikuna, milles järgitakse diferentseerimise põhimõtet, tervitab Euroopa Ülemkogu tehtud edusamme. Euroopa Ülemkogu tervitab komisjoni 5. detsembri 2007. aasta teatist ja 3. septembril 2007. aastal toimunud Euroopa naabruspoliitika konverentsi tulemusi ning kutsub tulevasi eesistujariike üles seda tööd jätkama, et asjakohaste komisjoni teatiste ja ettepanekute põhjal arendada kahe- ja mitmepoolse tegevuse kaudu nii ida- kui lõunamõõdet.
73. Euroopa Ülemkogu rõhutab ELi ja **Vahemere piirkonna riikide** vaheliste suhete strateegilist tähtsust ja tervitab edusamme, mida on tehtud poliitilise ja julgeolekualase dialoogi arendamisel, jagatud jõukusel põhineva piirkonna loomisel ning sotsiaalse, kultuurilise ja inimestevahelise partnerluse elluviimisel kooskõlas välisministrite kohtumise järeldestega, ning muudes olulistes valdkondades, nagu ränne. Euroopa Ülemkogu tervitab Albaania ja Mauritaania ühinemist Barcelona protsessiga.
74. Euroopa Ülemkogu tervitab väljavaadet sõlmida Liibüaga raamkokkulepe kooskõlas nõukogu 2007. aasta oktoobri järeldestega; see peaks olema pöördepunktiks uue etapi käivitamisel ELi suhetes selle Vahemere piirkonna riigiga, sealhulgas rändeküsimustes.
75. Euroopa Ülemkogu toetab **transatlantilise majandusnõukogu** 9. novembril 2007. aastal toimunud esimesel kohtumisel tehtud edusamme ja ootab huviga täiendavaid konkreetseid samme järgmiseks ELi-USA tippkohtumiseks valmistumisel.

76. Euroopa Ülemkogu tervitab novembrikuisel üldasjade ja välissuhete nõukogu istungil peetud mõttevahetust ja vastuvõetud järeldusi ELi meetmete kohta **ebakindlates olukordades**, mis tõstavad esile demokraatliku valitsemistava, õigusriigi põhimõtte, inimõiguste ja põhivabaduste austamise ning vaesusega võitlemise tähtsust, pidades silmas vajadust ennetada ebakindlaid olukordi ja leida neile lahendused, ning töötada välja vahendid, mis tagavad kiirema ja paindlikuma reageerimise edusammude tegemiseks kõige haavatavamate riikide aastatuhande arengueesmärkide saavutamisel.
77. Euroopa Ülemkogu kutsub komisjoni üles koostama 2008. aasta aprilliks eduaruande **aastatuhande arengueesmärkide** saavutamise ja selle kohta, mida EL saab eesmärkide kiiremaks saavutamiseks ette võtta. Ülemkogu annab aruandele oma hinnangu 2008. aasta juuni kohtumisel.
78. Euroopa Ülemkogu tervitab **ELi konsensuse** vastuvõtmist **humanitaarabi küsimuses**, millele nõukogu, komisjon ja Euroopa Parlament kirjutavad alla 18. detsembril ja mida seejärel arendatakse edasi meetmete teekaardi kaudu. Kõnealune ELi konsensus humanitaarabi küsimuses juhib ELi humanitaarabipoliitikat erapooletuse, neutraalsuse, inimlikkuse ja sõltumatuse põhimõtete alusel.
79. Euroopa Ülemkogu on endiselt sügavalt mures olukorra pärast **Birmas/Myanmaris**. Ülemkogu kinnitab taas ASEANi, India ja Hiina jätkuvalt olulist rolli ja tervitab nendega koos tehtud hiljutisi ühisavaldusi ÜRO erisaadik Ibrahim Gambari ja inimõiguste eriraportööri Sergio Pinheiro käimasoleva töö toetuseks. Piero Fassino nimetamine ÜRO Birma/Myanmari erisaadikuks heade teenete missiooni toetamiseks rõhutab tähtsust, mida EL omistab Birma/Myanmari olukorra parandamisele ja ÜRO protsessile.
80. Kooskõlas üldasjade ja välissuhete nõukogu 15. oktoobri järeldestega kinnitab Euroopa Ülemkogu taas, et kohapealset olukorda silmas pidades on EL valmis Birma/Myanmari valitsuse vastased piiravad meetmed läbi vaatama, neid muutma ja täiendavalt tugevdama.

81. EL on täis otsustavust aidata Birma/Myanmari rahvast teel demokraatia, julgeoleku ja jõukuse suunas.
82. Euroopa Ülemkogu kinnitab veel kord oma sügavat muret seoses **Iraani** tuumaprogrammiga ning rõhutab, et sõjalise tuumavõimsuse omandamine Iraani poolt oleks vastuvõetamatu. Sellega seoses mõistab Euroopa Ülemkogu hukka asjaolu, et Iraan ei ole siiani täitnud ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonides nr 1696, 1737 ja 1747 kehtestatud rahvusvahelisi kohustusi ning peatanud kogu uraani rikastamise ja ümbertöötamisega seotud tegevuse, et taastada usaldus oma tuumaprogrammi täielikult rahumeelse olemuse suhtes.
83. Lisaks avaldab Euroopa Ülemkogu kahetsust selle üle, et ei ELi kõrge esindaja Javier Solana (pärast arutelu, mis leidis aset tema ja läbirääkimiste Iraani osapoole vahel) ega IAEA peadirektor Mohamed El Baradei ei saanud teatada positiivsetest tulemustest, eelkõige seoses ÜRO Julgeolekunõukogu nõuete täitmisega Iraani poolt.
84. Euroopa Ülemkogu kutsub Iraani üles esitama IAEAle täielikke, selgeid ja usaldusväärseid vastuseid, et lahendada kõik Iraani tuumategevusega seotud küsimused, ratifitseerida ja rakendada lisaprotokoll ning rakendada täielikult üldise kaitsemeetmete lepingu sätteid, sealhulgas selle allkõkkulepped. Euroopa Ülemkogu rõhutab, et kõnealuste ja IAEA nõutavate läbipaistvusmeetmete võtmine oleks positiivne samm usalduse suurendamiseks seoses Iraani tuumaprogrammiga.
85. Euroopa Ülemkogu kinnitab taas oma täielikku ja ühehäälselt toetust jõupingutustele, mis on suunatud Iraani tuumaküsimusele pikaajalise lahenduse leidmisele läbirääkimiste teel, ning rõhutab, et kõrge esindaja poolt 6. juunil 2006. aastal esitatud ettepanekud võimaldaks Iraanile kõike, mida ta vajab tsiviilotstarbelise tuumaenergiatööstuse väljaarendamiseks, arvestades samas rahvusvahelise üldsuse muret.

86. Euroopa Ülemkogu kinnitab taas oma täielikku toetust ÜRO Julgeolekunõukogu tööle võtta ÜRO põhikirja VII peatüki artikli 41 kohased täiendavad meetmed ning tuletab meelde, et pärast üldasjade ja välissuhete nõukogu 15. oktoobri istungi järeldusi on hakatud kaaluma, milliseid täiendavaid meetmeid võiks võtta ÜRO protsessi ja rahvusvahelise üldsuse ühiste eesmärkide toetamiseks. Pidades silmas ÜRO Julgeolekunõukogu poolt tulevikus võetavaid otsuseid, otsustatakse järgmisel üldasjade ja välissuhete nõukogu istungil, milliseid meetmeid EL võtab.
87. Euroopa Ülemkogu väljendab oma täielikku toetust **Annapolise** konverentsil käivitatud ja Pariisis toimunud rahastajate konverentsil jätkunud palestiinlaste ja iisraellaste vahelistele läbirääkimistele.
88. Euroopa Ülemkogu on tõsiselt mures olukorra pärast **Liibanonis**. Ülemkogu leiab, et vabariigi presidendi valimiste viibimine kätkeb endas ohtu. Euroopa Ülemkogu ühineb ÜRO peasekretäriga püüdlustes veenda kõiki asjaomaseid pooli austama Liibanoni põhiseaduslikku protsessi.
89. EL on äärmiselt mures **Ida-Kongos** aset leidnud sõjategevuse eskaleerumise pärast ja sellest tsiviilelanikkonnale põhjustatud kannatuste pärast. EL esitab üleskutse lõpetada viivitamata vaenutegevus ja tuletab kõigile pooltele meelde, et probleemile ei ole sõjalist lahendust. Euroopa Ülemkogu kordab oma veendumust, et MONUC täidab kohapeal täielikult oma ülesanded eesmärgiga saavutada võimalikult kiiresti piirkonnas stabiilsus.
90. 2003. aastal vastuvõetud **Euroopa julgeolekustrateegia** on osutunud väga kasulikuks. See tagab liidu välispoliitikale asjakohase raamistiku. Kõiki vahepealseid arenguid, eelkõige EJKP missioonidelt saadud kogemusi silmas pidades palub Euroopa Ülemkogu peasekretäril / kõrgel esindajal tihedas koostöös komisjoni ja liikmesriikidega läbi vaadata strateegia rakendamine, eesmärgiga esitada elemendid rakendamise parandamiseks ja vajadusel strateegia täiendamiseks, et Euroopa Ülemkogu võtaks need vastu 2008. aasta detsembris.
-

ELi DEKLARATSIOON ÜLEILMASTUMISE KOHTA

Üleilmastumine mõjutab meie elu üha rohkem, edendades inimeste, kaupade, teenuste ja ideede vahetamist ning pakkudes kodanikele ja ettevõtetele uusi **võimalusi**. Kaubavoogude ja majanduskasvu suurenemine on kasvatanud jõukust, muutnud Euroopa kodanike elustiili ja päästnud vaesusest miljoneid inimesi üle kogu maailma. Kuid üleilmastumine seab meie ette ka uued majanduslikud, sotsiaalsed ning keskkonna-, energia- ja julgeolekualased **väljakutsed**.

Meie eesmärk on **kujundada üleilmastumist** vastavalt kõigi meie kodanike huvidele, tuginedes meie ühistele väärtustele ja põhimõtetele. Seda ei suuda üksinda ka mitte laienenud Euroopa Liit. Me peame kaasama oma rahvusvahelised partnerid tõhustatud strateegilisse koostöösse ning töötama koos tugevamate mitmepoolsete organisatsioonide raames. Lissaboni leping, millega nähakse ette ümberkujundatud ja püsiv institutsionaalne raamistik, parandab meie võimet kohustusi täita, austades seejuures Berliini deklaratsioonis sätestatud peamiseid põhimõtteid. Sellega suureneb meie välistegevuse järjepidevus.

Üleilmastumise pakutavatele võimalustele ja esitatavatele väljakutsetele reageerimiseks tuleb täielikult ära kasutada liidu sise- ja välispoliitikat. Me peame saavutama **majanduskasvu ja töökohtade loomist käsitleva Lissaboni strateegia** eesmärgid ning arendama edasi siseturu nelja vabadust, tagades samas tugeva sotsiaalse mõõtme ja keskkonnasäästlikkuse. See aitab paranda liikmesriikide suutlikkust globaliseerivas majanduses konkurentsi pakkuda ning suurendab liidu kollektiivset võimet seista maailmas oma huvide ja väärtuste eest. Pikaajalise majandusedu saavutamiseks on endiselt oluline jätkata reforme nii riiklikul kui ühenduse tasandil. Tuleks suurendada teadusuuringutesse, innovatsiooni ja haridusse investeerimist kui majanduskasvu ja tööhõive peamist edasiviivat jõudu ning tagada, et üleilmastumise pakutavatest võimalustest saaksid kasu kõik.

2007. aasta kevadisel Euroopa Ülemkogu kohtumisel seadis EL endale väga ambitsioonikad sihid **kliimamuutuste ja energeetika** vallas. Me saavutame lubatu ja oleme nendes valdkondades liidriks ülemaailmsel tasandil. Me teame siiski, et ilma suurte partneriteta, kes meiega koos kliimamuutuste probleeme lahendaksid, jääksid meie jõupingutused poolikuteks. Liidu arvates on äärmiselt oluline saavutada üldine ja kõikehõlmav 2012. aasta järgset perioodi hõlmav kokkulepe, milles osaleksid eelkõige USA, Venemaa, Hiina, India ja Brasiilia ja mis sõlmitakse hiljemalt 2009. aastal. Me kasutame oma kahepoolseid suhteid ühiste teadusuuringute ja tehnilise koostöö edendamiseks. Me peaksime samuti püüdma leida võimalusi omapoolse keskkonnavalase arenguabi tõhustamiseks ning me teeme tööd rahvusvaheliste finantsasutuste rolli suurendamiseks nendes küsimustes.

Järjekindel makromajanduspoliitika ja stabiilsed **finantsturud** on jätkusuutliku majanduskasvu võti. Eurool on juba suur tähtsus maailmamajanduse stabiilsuse ja kasvu seisukohast. EL on üks peamistest ülemaailmsetest finantsturgudest, mis saab kasu finantsteenuste ühtsest turust ja usaldusväärsest järelevalveraamistikust. Finantsturgude usaldatavusnormatiivide raamistike ja läbipaistvuse parandamiseks tuleb jätkata tööd nii ELis kui asjakohastel rahvusvahelistel foorumitel.

Liit on alati toetanud vabakaubandust ja avatust kui majanduskasvu, tööhõive ja arengu edendamise vahendeid nii enda kui oma kaubanduspartnerite puhul ning kavatseb selles valdkonnas jätkuvalt initsiatiivi üles näidata. Me jätkame püüdlusi, et saavutada Doha arengukava raames tasakaalustatud ja üldine kokkulepe, mida on täiendatud kahepoolsete kokkulepetega. Dialogid peamiste kaubanduspartneritega, näiteks see, mis toimub transatlantilise majandusnõukogu raames, on hakanud andma tulemusi kaubandusele ja investeeringutele seatud mittetariifsete tõkete kõrvaldamisel. Euroopa Liit jätkab surve avaldamist turgude üha suuremaks avamiseks, mis peaks tooma vastastikkust kasu. Selleks peavad ka meie partnerid ilmutama avatust vastavalt rahvusvaheliselt kokkulepitud eeskirjadele, eelkõige seoses õiglase konkurentsi ja intellektuaalomandi õiguste kaitsega. Seda silmas pidades on EL valmis abistama oma kaubandus- ja investeeringupartnereid ülemaailmsete standardite edendamisel ning eelkõige toetama suutlikkuse suurendamist arengumaades.

Me jätkame koostööd oma partneritega jõuliste ja sidusate **arengustrateegiate** edasiviimisel. Euroopa Liit ja selle liikmesriigid on juba suurimad ametliku arenguabi ja humanitaarabi andjad maailmas. Me täidame oma aastatuhande arengueesmärkide raames võetud kohustusi ja ootame ka teistelt samasugust suhtumist. Inimväärse töö edendamine ning nakkushaiguste probleemi ja muude ülemaailmsete terviseküsimustega tegelemine on jätkuvalt äärmiselt oluline. Me tuletame meelde, et demokraatia ja inimõiguste, sealhulgas soolise võrdõiguslikkuse põhimõtte austamine on säästva arengu nurgakiviks.

EL peab olema valmis jagama vastutust **ülemaailmse julgeoleku ja stabiilsuse** eest. Ühise välis- ja julgeolekupoliitika ning Euroopa julgeoleku- ja kaitsepoliitika instrumentide tõhus kasutamine ja nende poliitikate alase suutlikkuse suurendamine võimaldavad liidul mängida kasvavat rolli turvalisema maailma tagamisel. Liit usub tõhusasse mitmepoolsusse ja tugevatesse rahvusvahelistesse organisatsioonidesse, eesotsas ÜROga. Tegelemisel julgeolekualaste väljakutsetega, nagu terrorism, organiseeritud kuritegevus ja nõrgestatud riigid, tuleb kasuks õigusriigi jätkuv ja põhimõtteline edendamine meie poolt. Samal ajal jätkame oma ühise liidusisese programmiga vabaduse, turvalisuse ja õiguse tagamiseks, millega vastame oma kodanike ootustele, kaitstes nende julgeolekut ja õiguseid.

Üleilmastumise ajajärgul kujutab **ränne** endast väljakutset, mis on küll globaalne nähtus, kuid mille mõju on peamiselt piirkondlik. Me arendame edasi terviklikku Euroopa rändepoliitikat, et edendada integratsiooni, juhtida seaduslikku rännet ja võidelda ebaseadusliku sisserändega. Seeläbi peaks meil olema võimalik lahendada probleemid ja nautida hüvesid, mida hästijuhitud ränne võib tuua nii ELile kui kolmandatele riikidele.

Euroopa Liit on maailma suurim turg ja üks suurematest ülemaailmsetest rahu ja jõukuse edendajatest. Me oleme täis otsustavust jääda nendeks oma kodanike ja kogu maailma inimeste hüvanguks. Koos me tagame, et üleilmastumisest saab võimaluste, mitte ohu allikas. Selleks jätkame me **tugevama liidu** ülesehitamist **parema maailma nimel**.